

Stijging wisselkoers door
verslapping beleid

INZICHT

HET SURINAAMS ECONOMISTENBLAD



Nummer 56 – November 2024



**TRUMPONOMICS:
ECONOMISCH BELEID VAN
DONALD TRUMP**

Boekbespreking GROENE OLIE

Na de FID geen
noodzaak om in het
West-Suriname
Bakhuis gebied
baxiet te
exploiteren

End of the Year Tax Alerts

**VES: Eenzijdig en verspillend
gezondheidszorgbeleid zonder kwaliteit**

Heeft u opmerkingen of een artikel dat u wilt plaatsen in INZICHT?
Stuur dan een mail naar de redactie: inzicht@ves.sr

[INZICHT valt onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de VES](#)

I

N

H

O

U

D

Pagina

3

GROENE OLIE

Boekbespreking

5

EENZIJDIG EN VERSPILLEND GEZONDHEIDSZORGBELEID ZONDER KWALITEIT

Investerings zonder strategie

9

IN HET NIEUWS

Stijging wisselkoers door verslapping beleid

11

HBN TAX & LAW

End of the Year Tax Alerts – Suriname

17

TRUMPONOMICS

Verwacht Economisch Beleid van Donald Trump

19

MINERAL AGREEMENT REPUBLIC OF SURINAME ALUMINUM CORPORATION OF CHINA

Dient in de prullenbak

20

DE ROL VAN DE CAMBIO'S IN DE SURINAAMSE ECONOMIE

Nader bezien

22

EEN BESCHOUWING VAN DOUANESKOERSEN IN SURINAME

Ingezonden artikel

28

NAWOORD

BOEKBESPREKING GROENE OLIE:

“HOE KAN SURINAME DE STORMVLOED VAN DE OLIEBOOM OVERLEVEN”?

Op donderdag 21 november 2024 gaf econoom Stijn Janssen een lezing over zijn boek Groene Olie aan de Vereniging Economen Suriname. In zijn boek schetst Janssen een optimistisch beeld van Surinames toekomst, maar plaatst hij ook enkele belangrijke kanttekeningen. De opkomende olieboom biedt Suriname een ongekende kans, maar brengt ook grote uitdagingen met zich mee voor de economie en het dagelijks leven. Janssen pleit ervoor dat Suriname de regie zelf in handen neemt door een integraal plan te maken en samen te werken om de komende veranderingen goed te doorstaan. Het doel: de olie- en gasinkomsten inzetten om duurzame welvaart en welzijn te realiseren voor alle burgers. Vandaar de titel van het boek: Groene Olie. Deze titel staat symbool voor de unieke mogelijkheid om fossiele inkomsten te gebruiken om een groene, duurzame toekomst voor Suriname te creëren.

In het boek wordt de omvang van deze kans uiteengezet. Het Suriname-Guyana Basin herbergt naar schatting 70 miljard vaten olie en gas. Guyana bezit 40 miljard vaten, Suriname 30 miljard. Het gaat om olie van hoge kwaliteit die relatief goedkoop te produceren is. Experts verwachten dat Guyana jaarlijks meer dan 18 miljard dollar aan olie-inkomsten zal genereren, terwijl Suriname op termijn 15 miljard dollar per jaar kan verdienen. Deze inkomsten kunnen tientallen jaren aanhouden, gebaseerd op de exploitatie van vijf oliebronnen die ieder 200.000 vaten per dag produceren. Guyana mikt zelfs op tien bronnen, wat neerkomt op een productie van 2 miljoen vaten per dag. Dat is meer dan de VS (voor export), Qatar, Mexico of Noorwegen.

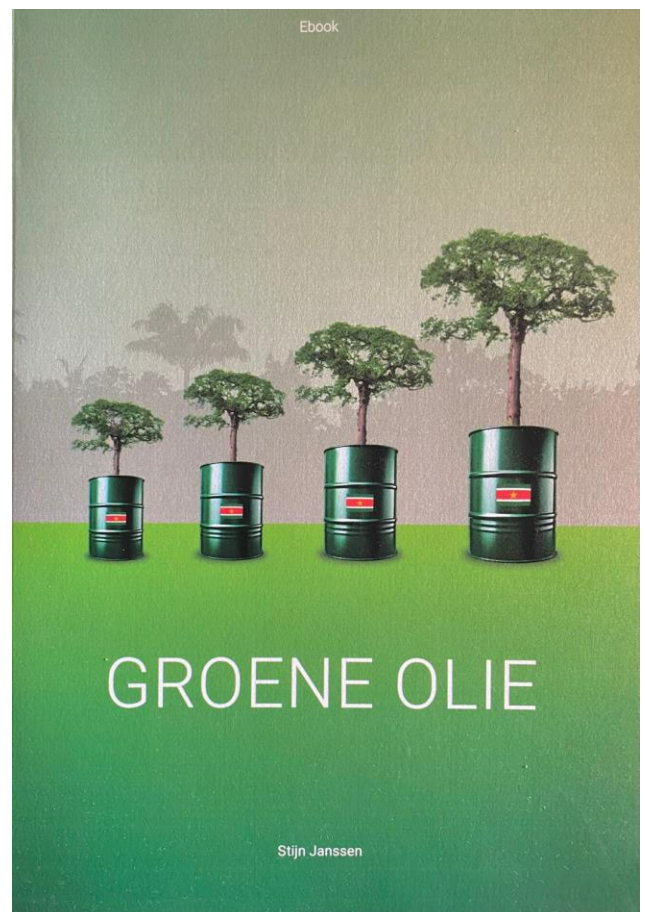
De impact hiervan is enorm. Ter vergelijking: de overheidsbegroting van Suriname bedraagt in 2024 slechts 1,9 miljard dollar. Sommige analisten voorspellen dat Guyana rijker zal worden dan het Verenigd Koninkrijk en dat Suriname in de buurt kan komen van Nederland.

De transitie is al zichtbaar

Guyana plukt al vruchten van de olieopbrengsten. Het land heeft 1,9 miljard dollar in een Sovereign Wealth Fund gestort en verdiende in 2023 1,6 miljard dollar aan olie-inkomsten. Daarmee bouwt het aan ziekenhuizen, hotels, slimme steden, snelwegen, een diepzeehaven en een gas-naar-energiecentrale. Daarnaast heeft de regering 50.000 bouwkvavels beschikbaar gesteld om een sterke middenklasse te stimuleren.

Grote uitdagingen in Guyana

De snelle groei in Guyana brengt ook problemen met zich mee. Niet-oliesectoren groeien jaarlijks met 11-12%, waardoor de arbeidsmarkt onder druk staat. De inflatie is officieel 6%, maar lonen blijven achter, mede doordat internationale bedrijven via tenders proberen kosten te besparen. ExxonMobil domineert de olie-industrie, en lokale bedrijven hebben moeite om gekwalificeerd personeel te vinden of de gevraagde kwaliteit te leveren. Hierdoor halen buitenlandse bedrijven de meeste opdrachten binnen. Meer dan 100 Amerikaanse bedrijven zijn al actief in Guyana, en alle grote infrastructuurprojecten worden uitgevoerd door Chinese bedrijven. Verwacht wordt dat deze buitenlandse spelers ook de Surinaamse markt zullen betreden. Guyana zal de komende jaren 160.000 buitenlandse arbeidskrachten nodig hebben, wat kan leiden tot een ongewenste demografische verschuiving, zoals in de Verenigde Arabische Emiraten, waar verhouding lokalen - nieuwkomers inmiddels 1 op 10 is.



Hoe kan Suriname de stormvloed overleven?

Suriname kan te maken krijgen met een stormvloed van buitenlandse bedrijven en werknemers. Dit kan druk zetten op de arbeidsmarkt, het bedrijfsleven, de financiële sector en de huizenmarkt, en mogelijk tot sociale spanningen leiden. Ook zal de infrastructuur grootschalig moeten worden vernieuwd. Lokale bedrijven moeten manieren vinden om te profiteren van deze groei.

Volgens Janssen is een mentaliteitsverandering cruciaal. De bevolking is gewend aan overleven, maar moet zich nu richten op ontwikkeling en samenwerking. Het hele land, van overheid tot burgers, moet actief bijdragen aan een gezamenlijk masterplan. Nieuwkomers zijn welkom, maar alleen binnen de kaders van Suriname's eigen plan.

Daarnaast is goed bestuur essentieel. De overheid moet efficiënt en transparant zijn en sterke instituten opbouwen om de groei te managen. Economische diversificatie is ook noodzakelijk om de Dutch Disease te voorkomen. Lokale bedrijven moeten worden beschermd, bijvoorbeeld met een local content-wet, terwijl buitenlandse investeringen en durfkapitaal gericht worden aangetrokken. Grootschalige scholing en training van lokale werknemers is eveneens van groot belang.

Iedereen moet meeprofiteren van de olie-inkomsten. Dit betekent banen met goede salarissen, betaalbare huizen, kwalitatief onderwijs, toegankelijke gezondheidszorg en een sterke sociale zekerheid. Alleen door inclusieve groei te realiseren kan Suriname sociale spanningen voorkomen en de economie verder stimuleren.

Duurzaamheid als sleutel

Ten slotte benadrukt Janssen dat Suriname volledig zou moeten inzetten op duurzaamheid. De verwachte bevolkingsgroei (tot mogelijk zelfs 2,5 miljoen inwoners) en de industriële expansie zullen het regenwoud en de klimaatneutrale status van het land onder druk zetten. Internationale kritiek op fossiele brandstoffen neemt toe. Vrijwel alle Europese landen hebben getekend om te stoppen met investeringen in olie en gas en activisten hebben banken - waarvan er ook nu in Suriname al actief zijn, al onder druk gezet om te stoppen met het financieren van olieprojecten. Suriname kan deze kritiek ombuigen naar steun door de olie-inkomsten te gebruiken voor een grootschalige transitie naar duurzaamheid. Dit zou het regenwoud beschermen, internationale bedrijven in groene technologie aantrekken en het land economisch diversifiëren. Suriname kan zich profileren als het groenste land ter wereld, met Paramaribo als groene hoofdstad van de Americas.

De grootste kans

Suriname staat aan de vooravond van een ongekende kans. Het land kan uitgroeien tot een van de welvarendste landen ter wereld. Maar de vraag blijft: hoe gaat de bevolking om met een plotselinge overvloed? Surinamers hebben altijd met weinig middelen relatief gelukkig geleefd. Wat gebeurt er als ze opeens bijna alles krijgen?

'Groene Olie' kan gedownload worden op de link:

<https://www.flipbookpdf.net/web/site/5b2675a1dfe5438d327c165bba993504c07fda2aFBP32927932.pdf.html>



Stijn Jansen, Econoom, Auteur "Groene Olie".

EENZIJDIG EN VERSPILLEND GEZONDHEIDSZORGBELEID ZONDER KWALITEIT

De jaarbegrotingen van het Ministerie van Volksgezondheid (MvG) van 2022-2024 suggereren dat miljoenen SRD's in de gezondheidszorg zijn geïnvesteerd. Toch blijven de kwaliteit en doelmatigheid van deze uitgaven achter, waardoor de frustratie onder patiënten en zorgverleners toeneemt. Ook de VES plaatst kritische kanttekeningen bij het beleid, dat onvoldoende aansluit op de zorgvraag en zich dreigt voort te zetten in 2025.

Investerings zonder strategie

Het MvG heeft, via een interne memo, een omvangrijke lijst aan investeringen aangekondigd in 2025, waaronder de bouw van een nieuw hoofdkantoor voor het MvG, renovaties van de spoedeisende hulp en westvleugel van het Academisch Ziekenhuis Paramaribo (AZP), inrichten van nieuwe verloskamers, en talrijke aankopen van medische apparatuur. Enkele opvallende bedragen zijn: USD 2,4 miljoen voor bovengenoemde renovaties en aanschaf microbiologisch- en pathologisch laboratoriumapparatuur in het AZP, Euro 900.000 voor de inrichting van een hart-vaatkamer met ECG-apparaten en Holter-monitoren, Euro 4,5 miljoen voor kanker bestralingen, aanschaf anesthesie- en sterilisatieapparatuur voor 's Lands Hospitaal (Euro 500.000), Mungra Medisch Centrum (EUR 200.000), en Diakonessenhuis (Euro 380.000) en aankoop van tien ambulances.

Hoewel deze investeringen op papier vooruitgang lijken te beloven, stelt de VES dat "het beleid veel te eenzijdig is gericht op materiële aankopen zonder structurele hervorming van de zorgstructuur en het medisch specialistisch- en verpleegkundig personeelsbeleid".

Structureel tekort aan expertise en materiaal

Suriname kampt met een ernstig tekort aan gekwalificeerd medisch specialistische- en verpleegkundige expertise. De geschatte actuele vraag naar deze specialistische zorg (Full-Time Eenheden; 1 FTE= 40 werkuren per week) is gespecificeerd weergegeven (zie tabel).

Hoewel de berekende FTE getallen indicatieve tijdsrichtlijnen zijn, is de gapende kloof tussen het huidige aanbod en de vraag naar specialistische zorg alarmerend. Vele patiënten in Suriname worden dus niet behandeld met als gevolg invaliderende orgaanschade en vroegtijdig overlijden. Deze informatie wordt niet door het MvG gepubliceerd, waardoor een inhoudsvolle discussie onmogelijk is.

Ondoorzichtig en irrationeel

De beleidsmakers hebben, ondanks holle frasen over zorgautoriteit en herstelplan, in de afgelopen jaren geen geloofwaardig plan gepresenteerd. Integendeel, het toelatingsbeleid voor zorg professionals is niet transparant of logisch. Hierdoor ontstaat de indruk dat het instandhouden van dit tekort juist een beleidsdoel is. Verder kampt de sector met een instabiele toevoer van materialen en geneesmiddelen, en voldoen veel van de huidige bouwfaciliteiten niet aan de eisen voor nieuwe apparatuur.

Selectieve toegang tot specialistische zorg gebaseerd op persoonlijke relaties

De schaarste aan specialistische zorg veroorzaakt tevens een ongewenst sociaal-maatschappelijk fenomeen van "ongelijke toegang" tot specialistische zorg. Patiënten met persoonlijke relaties binnen de specialistische zorg hebben sneller en gemakkelijker toegang tot zorg, dan ziekere patiënten zonder deze contacten. Deze vorm van "onderlinge vriendendiensten" draagt bij aan ontwrichting van de economie.

Beleid zonder hervormingen is weggegooid geld

VES benadrukt dat het simpelweg investeren in apparatuur zonder de bijbehorende personeelsuitbreiding en opleidingsfaciliteiten zinloos is. "Het roekeloos aanschaffen van apparaten zonder te kijken naar de bredere zorgstructuur is vanuit bedrijfseconomisch perspectief een desinvestering, waarvan de kosten uiteindelijk op de samenleving zullen worden afgewenteld. De economische last die hiermee ontstaat, zal op den duur de Surinaamse economie verder ondermijnen".

Hervorming is essentieel voor efficiënte zorg

Het Ministerie van Financiën (MinFin) weet dat fundamentele hervormingen dringend nodig zijn en heeft dat in een recente publicatie ook kenbaar gemaakt. Om duurzame en effectieve gezondheidszorg te garanderen, is het raadzaam om de verantwoordelijkheid voor de hervorming over te laten aan professionele ziekenhuisbestuurders, economisch deskundigen, patiëntenvertegenwoordigers, medische deskundigen en verpleegkundigen experts. De recente bundeling van krachten in het bedrijfsleven tussen VSB en ASFA kan een belangrijke stap zijn om hervormingen zelf ter hand te nemen. De kern van deze noodzakelijke hervormingen zijn gepubliceerd in de VES INZICHT edities van Oktober en November 2024. Dit houdt in dat alle ziekenhuizen in Suriname, door private participatie, de mogelijkheid dienen te krijgen zich te ontwikkelen.

Invoering van medische PSA-kaarten

Daarnaast bepleit VES om de invoering en automatische toekenning van medische PSA-kaarten aan **BIG** en American-Canadian Board gecertificeerde zorgverleners uit Europa, de USA en Canada, met een bewijs van “good medical standing”. Door de opkomende olie- en gasindustrie in Suriname is een versterking van de zorgsector noodzakelijk om aan de eisen van zowel de lokale bevolking als internationale bedrijven te voldoen.

Rol van het Ministerie van Financiën

Het MinFin behoort, samen met de President, een toezichhoudende rol te spelen en erop toe te zien dat alleen projecten doorgang vinden die onderdeel zijn van een hervormingsplan. Dat MinFin tot nu toe geen maatregelen heeft genomen, is zorgwekkend. Financiële middelen zouden alleen beschikbaar moeten worden gesteld voor projecten die een langdurige verbetering en betere efficiëntie in de zorg teweegbrengen”.

Politieke stunt of werkelijke verbetering?

Met de verkiezingen van 2025 in zicht roept VES de regering op om duurzame hervormingen niet uit te stellen. Het risico dat de huidige investeringen slechts als een verkiezingsstunt worden gezien, is reëel. De VES doet daarom een dringend beroep op de regering om haar aanbevelingen serieus te nemen. Op deze manier kan de Surinaamse gezondheidszorg, als ruggengraat van de economie, sterker en duurzamer worden.



Geschatte actuele vraag naar specialistische zorg	
Type specialistische zorg	Berekend aantal noodzakelijke FTE voor Suriname (1 FTE= Full time eenheid; 40 werkuren/ week)
Anesthesiologische expertise	58
Cardiologische zorg	38
Cardio-thoraxchirurgie vaardigheden	5
Dermatologie	16
Algemene chirurgische expertise en buik- trauma- kanker behandeling.	47
Interne geneeskunde, inclusief long, nier, suikerziekte zorg.	76
Keel- neus en oorheelkunde	15
Kindergeneeskunde, neonatologen	48

Geschatte actuele vraag naar specialistische zorg	
Type specialistische zorg	Berekend aantal noodzakelijke FTE voor Suriname (1 FTE= Full time eenheid; 40 werkuren/ week)
Klinische chemie	11
Longziekten	23
Maag- darm- en leverziekten	20
Medische microbiologie diagnostiek	11
Neurochirurgische vaardigheden	4
Neurologie	33
Obstetrie en gynaecologie	34
Oogheelkunde	20
Orthopedische kennis	27
Pathologie kennis	14
Plastische chirurgie	11
Psychiatrisch hulp	115
Radiologische diagnostik	44
Reumatologie	11
SEH	20
Urologie	14
Toelichting	
<p><i>Aangezien de Surinaamse gezondheidszorg zich sterk oriënteert naar de Nederlandse werkwijze. is de Surinaamse capaciteitsberekening een extrapolatie vanuit het Nederlandse model.</i></p>	

Hallo! Wij zijn AethiQs.

*Uw strategisch adviesbureau voor
actuariële, risk & compliance diensten*



*Als het te complex wordt, ga dan terug naar de kern.
Wat is je bestaansrecht? AethiQs werkt voor maat-
schappelijk relevante organisaties. Wij helpen
hen relevant te zijn en te blijven. Wij noemen dat
Relevantiewaarde. Samen bepalen we wat de basis is
voor de continuïteit én de geloofwaardigheid van hun
organisatie. Zodat ze vandaaruit kunnen beslissen,
besturen en bouwen aan een relevante toekomst.
We heten niet voor niets AethiQs. Het goede doen,
en dat goed doen.*

Kennismaken en kennis delen?

www.AethiQs.sr • Hallo@AethiQs.sr

AethiQs.

Remain Relevant!



IN HET NIEUWS

Girdhari: Stijging wisselkoers door verslapping beleid

De stijging van de wisselkoers de afgelopen weken komt door het verslappen van het beleid van de monetaire autoriteiten. Dit stelt Swami Girdhari, secretaris van de Vereniging van Economisten in Suriname (VES), in een interview met Starnieuws. Hij weerspreekt de bewering van de governor van de Centrale Bank van Suriname én de minister van Financiën & Planning die aangeven dat de exporteurs de schuldige zijn. Zij zouden niet voldoen aan de 35% retentieregeling. 35% van de ontvangen valuta dient te worden ingewisseld tegen de dagkoers van het moment van de transactie.

Toen de koers van de US-dollar was gedaald van SRD 38 naar SRD 28 werd door deze twee monetaire autoriteiten aangegeven dat de daling het gevolg was van het prudente beleid, waarbij het fiscaal en monetair beleid hiervoor hadden zorggedragen. Nu dat de wisselkoers stijgt, wordt de oorzaak gezocht bij derden en wordt door de monetaire autoriteiten de handen niet in eigen boezem gestoken, voert Girdhari aan. "Dit is de modus operandi geworden. Wat goed gaat komt door hen en wat slecht is wordt veroorzaakt door derden."

Maanden terug, toen de wisselkoers naar beneden ging, konden de exporteurs hun retentievaluta niet kwijt. De handelsbanken wilden blijkbaar geen valuta opkopen, daar op het transactiemoment en het aanbodmoment een neerwaartse verschil was in SRD. "Bij de dalende wisselkoers konden bedrijven en burgers zelf vrijelijk valuta kopen bij de banken, iets wat wij als land jaren niet meer hebben meegemaakt. Waarom heeft de CBvS toen niet hierop ingespeeld om op dat moment de retentiedollars die door de handelsbanken werden geweerd, niet zelf op te kopen en daarmee een veel sterkere internationale reserve op te bouwen. Een vraag die vaak ook wordt opgeworpen door het IMF. Deze valuta heeft in ruime mate de weg gevonden naar de cambio's die nu de lachende derde lijken te zijn."

De minister van Financiën & Planning zei zelf op de persconferentie dat de autoriteiten de naleving van de retentieregeling hebben nagelaten en treffen blaam in deze. Hierbij heeft de minister ook toegegeven dat de autoriteiten steken hebben laten vallen en waarom nu de schuld schuiven in de schoenen van de exporteurs, vraagt de VES-secretaris zich af. "Ook nu valt het op dat het wisselkoersgebeuren in ons land steeds wordt verklaard vanaf de aanbod-kant, terwijl deze juist vanaf de vraag-kant het best aangestuurd kan worden."

Indien er exporteurs zijn die zich niet houden aan de retentieregeling lijkt het verstandig dat de minister met hen om de tafel gaat zitten en nagaat wat de zorgpunten/bezwaren zijn. De exportsectoren zijn zeer verschillend. Er zijn exportbedrijven die hoge valuta uitgaven hebben en niet kunnen voldoen aan de 35% retentieregeling. Andere zijn geconfronteerd geraakt met enorme stijging van de productiekosten de afgelopen jaren door het beleid van de regering, bijvoorbeeld energie- en inputkosten.

Het is trouwens nog de vraag volgens Girdhari of de procureur-generaal in deze een rol kan vervullen, daar gedegen rechtsgronden ontbreken. De regering heeft het Openbaar Ministerie geschreven over exporteurs die zich helemaal niet houden aan de retentieregeling. Girdhari adviseert de regering om in contact te treden met de betrokken exporteurs om tot oplossingen te komen.

"Als we kijken naar de liquiditeitenontwikkeling van de afgelopen jaren dan zien we een enorme toename van de liquiditeiten massa. Van 2010 tot 2020 is de liquiditeitenmassa toegenomen met ongeveer SRD 6 miljard en de afgelopen vier jaren met een toename van ongeveer SRD 16 miljard. Een deel vindt zijn weg naar bijvoorbeeld de OMO's en CBvS certificaten en een deel wordt consumptief besteed door aanschaf van importgoederen en een deel door de opkoop van valuta. Dit legt een druk op de beschikbare valuta en uiteindelijk resulteert dit in een koersstijging. Krijgen we bovenop de verhoging van de

salarissen van de ambtenaren welke ook zorgdraagt voor een toename van de vraag naar importgoederen en valuta. Hiervoor hebben niet de exporteurs gezorgd, maar juist de autoriteiten", benadrukt Girdhari.

Waar de samenleving behoefte aan heeft is een stabiele en duurzame wisselkoers. Een koers die niet steeds als een raket stijgt, maar ook niet als een jojo omhoog en omlaaggaat. De vraag vanuit velen is waarom het steeds zo lang duurt voordat voor de samenleving onwenselijke ontwikkelingen worden aangepakt/aangekaart door autoriteiten die alle mandaat hebben om zelfstandig hierin op te treden. Als de regering en de CBvS serieuze steun vanuit de samenleving verwacht zal zij daadkrachtiger moeten communiceren en regeren, stelt de VES-secretaris.

Bron:

<https://www.starnieuws.com/index.php/welcome/index/nieuwsitem/83633>



RCFA
 RELIANT CORPORATE FINANCE & ACCOUNTANCY

IFRS • Corporate Finance • Compliance with AML/CFT
 Forensic Services • Financial Statements • Quick Scans

info@rcfa.com

+597-490686

www.rcfa.com



End of the Year Tax Alerts – Suriname

As the end of the year approaches, we would like to take this opportunity to provide you with some general information and updates on potential tax-saving strategies that can be implemented before year-end, as well as some practical tax advice to help you avoid any additional tax costs and properly prepare for the upcoming tax year.

1. Corporate Income Tax

Request for a lower 2025 taxable result – provisional income tax return 2025

The estimated taxable result of the provisional income tax return for 2025 should be equal to or greater than the taxable result of the most recently filed final income tax return. If you expect a lower taxable result for 2025 compared to the most recent final income tax return, it is necessary to submit a substantiated request by February 15, 2025. Failure to submit and/or have an approved request, and subsequently filing a lower provisional income tax return, may result in assessments that include penalties and interest charges.

Carry forward losses

In Suriname, tax losses can be carried forward for a maximum of seven years after the tax year involved. However, tax losses incurred during the initial period, which refers to the first three years after the establishment of a branch or company, can be carried forward for an indefinite period. This provision allows businesses to offset these losses against future taxable income, providing them with potential tax benefits in the long term.

Tax optimization - for example provisions

Tax optimization, also known as tax planning or tax efficiency, refers to the strategic management of financial affairs and transactions in order to minimize tax liabilities within the boundaries of the law. It involves utilizing tax deductions, exemptions and other strategies to reduce the overall tax burden on individuals and businesses. The goal of tax optimization is to maximize after-tax income or profits by employing various tax planning techniques while remaining compliant with tax regulations. It is important to note that tax

optimization should be conducted ethically and in accordance with applicable tax laws and regulations.

An example of tax optimization is that a provision can be formed. Since provisions are accounted as expenses, they can lower the company's profit, which in turn reduces tax liability. A provision may be formed for future expenditures:

- which are founded in the facts and circumstances that occurred during the period prior to the balance sheet date;
- which can also be attributed to the period; and
- which has a reasonable degree of certainty that the expenditures will occur.

Hereinafter some examples of provisions which may be applied and thus may have an impact on the tax liability of your company:

- a provision for pension liabilities;
- a provision for restructuring costs;
- a provision for maintenance costs; and
- a provision for product warranties.

We will be able to identify potential expenditures that could be accounted for as provisions.

Foreign exchange rate gains/losses

Dealing with foreign exchange gains and losses for tax purposes, can be complex. In recent years, Suriname has experienced significant fluctuations in exchange rates, which has had an impact on businesses. These fluctuations have led to both exchange gains and losses for businesses. It is important to note that when exchange gains are realized, they become taxable. On the other hand, even if not realized, exchange losses are deductible. This deduction helps to lower the taxable result for businesses affected by these fluctuations.

Online Income Tax Registration & Filing

Current Filing System: currently the Wage tax & Social security premium returns and the VAT returns must be submitted online through the online portal of the Tax Authority.

Changes Income Tax Returns in 2025: As of January 1, 2025, it is mandatory to submit income tax returns through the online portal of the Tax Authority.

To ensure compliance, clients need to register for income tax purposes through the Online Portal. It is now possible to register for income tax purposes.

Filing Deadlines and Requirements:

- Preliminary Income Tax Return for 2025: This return, which is due in April 2025, must be filed online. However, companies with a different fiscal year should review whether they also need to file their preliminary income tax return online. Based on current information, it appears that these companies may still be required to submit the return in hard copy. Additionally, companies with lower taxable income must file their return in hard copy as well, and obtain approval from the Tax Inspector.
- Final Income Tax Return for 2024 and Prior Years: These returns must still be submitted in hardcopy.
- Final Income Tax Return for 2025: This return, due in 2026, must be filed online.

The Tax Office is working to enhance the Online Portal to accommodate more features. Currently, the system amongst others lacks the functionality to file returns in other currencies.

Compliance up to year 2022

If there are outstanding compliance up to and including the year 2022, you have the option to rectify this without incurring any penalties or interest. However, please note that a special request must be submitted to the Tax Authorities in order to benefit from this opportunity.

We recommend addressing this matter promptly to ensure compliance and avoid any potential issues.

Personal Income Tax

Starting January 1, 2024, the tax-deductible professional expenses that can be considered for tax calculations have been increased from SRD 1,200 to SRD 4,800 maximum per year. Additionally, the tax brackets have been revised. Below are the updated tax brackets that apply to personal income taxation:

SRD	SRD	Rate
0	108.000	0%
108.000	150.000	8%
150.000	192.000	18%
192.000	234.000	28%
234.000	-	38%

2. Wage Tax

Wage Tax Scan

A wage tax scan ensures that payroll processes are fully aligned with the Wage Tax Act, Labor Act, and Social Security Premium Act. Non-compliance may lead to penalties or even legal actions, which can negatively impact your business.

A wage tax scan allows you to ensure that all applicable tax exemptions and deductions, such as those for vacation allowances, bonuses, or other fringe benefits, are correctly applied. This can help reduce the overall tax liability and improve the cash flow of your business.

Updated tax brackets and tax-free amount

The tax-free amount currently amounts to SRD 108,000 per year (and SRD 9,000 per month). For the calculation of the wage tax, the tax-deductible professional expenses for calculation purposes, have been increased from SRD 1,200 to SRD 4,800 maximum per year (SRD 400 per month).

No additional Personal Income tax is levied when employment is a person’s sole source of income.

Below the latest tax brackets per year:

SRD	SRD	Rate
0	108,000	0%
108,000	150,000	8%
150,000	192,000	18%
192,000	234,000	28%
234,000	-	38%

Vacation allowance and bonuses

In Suriname, employers are required to provide vacation allowances to their employees. In contrast, bonuses are not mandatory, though they can be offered as an incentive to motivate employees.

Both, holiday allowances and bonus payments are eligible for an exemption of SRD 10,016.

Severance payments

Employers are legally not obligated to provide severance payments to employees. However, it is a commonly adopted practice to prevent conflicts in employment termination situations. Employers need to keep detailed records of the termination process, including the reason for termination, severance payment amount, and any relevant agreements or contracts.

Furthermore, it is worth noting that severance pay can be subject to more advantageous tax treatment if a specific request is made.

Cost Allowances

There is an opportunity to optimize the wage structure of employees. According to the Wage Tax Act, cost allowances are excluded from the definition of wages and therefore not subject

to taxation. However, it is important to have proper substantiation in place. The employer must be able to prove that these allowances are intended to cover necessary expenses directly associated with the performance of work duties. Examples of such tax-free allowances include representation allowance, transport allowance, and internet allowance. These allowances can be fixed and provided on a regular basis, taken into account the substantiation.

3. Increase of minimum hourly wage

In 2024, the minimum hourly wage has been increased to SRD 49,12 as of April 1st 2024. The prior minimum hourly wage was set on 35 SRD.

4. Increase of the contribution base pension

As of August 2023, the minimum pension contribution base under the General Pension Act has been increased to SRD 2,250 per month, while the maximum contribution base is now SRD 22,500 per month.

We would like to highlight, perhaps redundantly, that the pension premium under the General Pension Act will be 8% in 2025. Please note that insurance policies with regular insurers may have different terms. Nevertheless, all insurance policies should be in compliance with the General Pension Act.

5. Import duties exemption (partially or full)

As of December 28, 2023, with the issuance of Ministerial Decree L.a.F. no. 3394, entrepreneurs no longer need to submit a "no objection or clearance certificate" when applying for an exemption.

This change, part of a reform aimed at improving the efficiency and speed of services, applies to exemptions on import duties for business assets, raw materials, auxiliary materials, and packaging materials, as outlined in the 1997 Raw Materials Decree (S.B. 1997 no. 48, as last amended by S.B. 2021 no. 32). Entrepreneurs can now submit exemption requests without providing the "clearance certificate". However, this does not relieve the entrepreneur of their tax obligations. The Tax Authority will internally review the entrepreneur's tax status after the exemption request is submitted.

Please consider the options available to you for importing goods with an exemption from import duties.

6. Extension Fiscal Jurisdiction

As of February 1, 2023, the Suriname's fiscal jurisdiction over the Exclusive Economic Zone (EEZ) and the Continental Shelf Area

became effective. With the implementation of this law, all applicable tax regulations now extend to the offshore area, including the EEZ. Consequently, offshore personnel and individuals are now subject to payroll tax and/or personal income tax.

7. Value Added Tax Act

VAT quick scan

VAT has been implemented as of January 1, 2023. Since its introduction, businesses (and even the Tax Authority) have faced several challenges. To mitigate uncertainties and ensure you meet all compliance requirements, a VAT scan (such as review of the invoices and filed VAT returns) can be included as part of the annual compliance check.

For instance, the VAT Act outlines exemptions, zero-rated activities, items taxed at 5%, and luxury goods taxed at 25%. It is crucial for companies to understand the VAT implications, including the proper settlement of Input VAT.

Application of a 5% VAT on several products

A 5% VAT should have been applicable on the following as of November 1, 2023:

- the supply of water and related services by a state enterprise or government service exclusively for domestic use, and other supplies of water in packaging of at least five gallons or more;
- the supply of electricity and related services;
- the supply of cooking gas; and
- domestic goods transportation by road, water, and air.

However, after several discussions and following an evaluation by the VAT Evaluation Committee, the VAT rates on water, electricity and cooking gas was not amended until July 1, 2024. And the VAT on fuel was increased from 5% to 10% on the same date.

Small entrepreneurs' regulation

Certain small businesses are exempt from the obligation to register for VAT. Entrepreneurs residing or established in Suriname with a maximum annual revenue of SRD 1,000,000 are not required to comply with VAT obligations, including filing tax returns or paying VAT. However, please note that in this case, VAT paid on purchases (input VAT) cannot be recovered.

Entrepreneurs must register for VAT immediately once their revenue exceeds the SRD 1,000,000 threshold.

Fiscal Unity

Suriname does permit separate legal entities to be grouped for VAT purposes according to article 1 paragraph f(4), which states that the individuals and corporates who are entrepreneurs on the basis of the provisions of this paragraph and are established in Suriname or have a permanent establishment in Suriname and who are financially, organizationally and economically intertwined in such a way that they form a unit, at the request of one or more individuals or corporates, by decision of the Inspector will be treated as one entrepreneur effectively from the first day of the month, following that in which the Inspector issued that decision.

We do note that it is not specifically mentioned that a request should be made, however, recommend to do so, in order to avoid miscommunication with the Tax Authority.

Interest and penalties

Late filing of tax returns and failure to pay the amount due in June 2024 - for the month May 2024 - and onwards will incur penalties and interest. All outstanding returns for the taxable periods January 2023 to April 2024 had the opportunity until July 31, 2024, to file and pay/or arrange for payment of VAT without penalties and interest. After that date, penalties and interest will be strictly applied.

8. The Draft Investment Act 2024 – the renewal of the Investment Act 2001 (SB 2002 no 42)

The draft Investment Act of 2024 introduces both tax and non-tax incentives, many of which were also included in the previous Investment Act of 2001. These changes aim to create a more favorable investment and business environment in Suriname.

Non-tax incentives cover areas such as:

- Permits for foreign currency transfers;
- Residency and employment of foreign personnel;
- Business establishment and the import/export of goods and services;
- Assistance in obtaining exploration, exploitation, and concession rights, as well as land rights.

The majority of provisions are tax-related, including well-known incentives like accelerated depreciation, income tax exemptions, import duty exemptions on business assets, and exemptions from statistics duty. Other provisions, amongst others, investment allowances, horizontal loss offsets, and deductions for imputed interest on equity, have also been included.

Both Surinamese citizens and foreign investors can apply for these incentives.

We will provide further details once the Act is approved by Parliament.

9. Treaty Curaçao and Suriname

We are pleased to inform you that Suriname has signed a new Tax Treaty with Curaçao on July 1, 2024. This complements the existing tax treaties Suriname has with the Netherlands and Indonesia. Please note, the new treaty is still subject to ratification by both countries before it becomes effective.

In general, the key benefits of a tax treaty include several advantages for individuals and businesses in both countries, such as:

1. **Prevention of Double Taxation:** The treaty ensures that individuals and businesses in Suriname and Curaçao are not taxed twice on the same income.
2. **Rules for Withholding Tax:** Specific rules in the treaty about withholding taxes on dividends, interest, and royalties.

For example: Dividends paid by a resident of one treaty state to a resident of the other treaty state may be taxed in the latter state. However, the state of residence of the paying company may also tax dividends, but the tax should not exceed:

- 5% of the gross dividends if the recipient is a company owning at least 10% of the paying company's capital.
- 10% of the gross dividends in other cases.

3. **Protection Against Discrimination:** The treaty protects individuals and businesses from discrimination based on nationality or residency in matters of taxation, ensuring fair treatment and equal competitive conditions.
4. **Dispute Resolution Procedure:** It establishes a procedure for bilateral consultation and dispute resolution between Suriname and Curaçao, facilitating effective and timely resolution of tax disputes.
5. **Promotion of Economic Cooperation:** By reducing tax barriers and providing legal certainty, the treaty promotes economic cooperation and investment between Suriname and Curaçao, benefiting both economies.

It is crucial to understand how the provisions may affect your tax obligations and financial planning, if you are currently doing business in Suriname and Curaçao or are considering it.

10. FIN or fiscal identification number

All importers and exporters are required to use their Fiscal Identification Number (FIN) when processing transactions with the Customs and Excise Department. Registration for Customs purposes can now be done through the online portal.

The FIN will apply to all taxes, including Customs. No additional VAT number will be provided.

If you have any questions or need further assistance, please feel free to contact our Tax Department. Our experts are happy to assist you and ensure that you are fully informed about the new rules and how they will apply to your situation.

Door de Olie en Gas ontwikkelingen zullen internationale deskundigen en internationale bedrijven actief zijn in Suriname. Om hen wegwijs te maken met de elementaire belastingverplichtingen is dit artikel in het Engels

Wendell Meriaan
wendell.meriaan@hbnlawtax.com
+(597) 471 683 / +(597) 471 693

Nazna Ishaak
nazna.ishaak@hbnlawtax.com
+(597) 471 683 / +(597) 471 693

Indrah Maduro
indrah.maduro@hbnlawtax.com
+(597) 471 683 / +(597) 471 693

Giordy Janga
giordy.janga@hbnlawtax.com
+(597) 471 683 / +(597) 471 693



HBN Law & Tax

HBN Law & Tax is a leading full-service firm with a strong presence in the Dutch Caribbean, serving clients from our offices in Suriname, Aruba, Bonaire, Curaçao, Sint Maarten, and the Netherlands. A continuously changing landscape requires us to be at the top of our game, each and every day.

We provide a comprehensive range of tax and legal services to local and international clients.

With expertise spanning key industries such as Oil & Gas, Minerals, Renewable Energy, Corporate, Banking and Finance, we are the trusted partner for multinational corporations and other leading businesses.

Our team of over 60 tax and legal professionals is committed to delivering exceptional service and solutions.

Meet our Suriname experts and feel free to contact any of them directly.



Nazna Ishaak
Associate Tax Director



Wendell Meriaan
Partner / Head of Tax Department



François Simon
Senior Tax Manager



Indrah Maduro
Tax Manager



Terrence Matroos
Partner



Robert Bottse
Associate Partner

Contact us:

T: (+597) 471683 / 471693
Cornelis Jongbawstraat 13
Paramaribo, Suriname
E: info@hbnlawtax.com
W: www.hbnlawtax.com



Always there.
Today. Tomorrow. Together.
hbnlawtax.com



TRUMPONOMICS:

VERWACHT ECONOMISCH BELEID VAN DONALD TRUMP

Op 6 November j.l. behaalde de Republikeinse presidentskandidaat Donald Trump, een klinkende verkiezingsoverwinning op zijn Democratische uitdager Kamala Harris. De Republikeinen controleren door de opvallende zege nu zowel het Huis van Afgevaardigden alsook de Senaat. De nieuwe President krijgt dus ruim baan om zijn beleid uit te voeren, zeker ook gezien de voorgenomen benoeming van loyalisten op belangrijke posten binnen de Regering.

Donald Trump is voornemens radical te breken met het beleid van Joe Biden, waardoor grote veranderingen verwachtbaar zijn op diverse gebieden waaronder de buitenlandse politiek, economie, migratie en milieu en klimaatbeleid. Gezien de sterke mondiale positie van de VSA gaan deze beleidswijzigingen een wereldwijde impact hebben.



Wat staat ons mogelijk te wachten op economisch gebied?

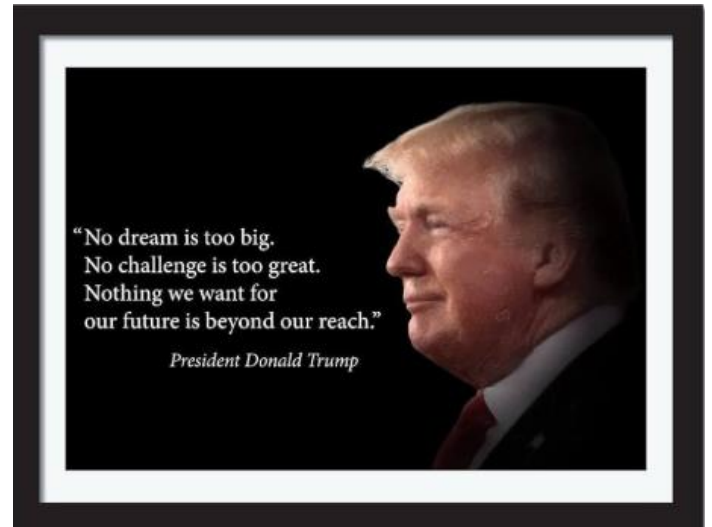
Van Trump is bekend dat hij het Amerikaanse bedrijfsleven een boost wilt geven, die volgens hem te lijden heeft van oneerlijke concurrentie. Hij wilt daarom hoge importheffingen invoeren voor producten uit bepaalde landen en heeft vooral China in het vizier. Heffingen zullen ook ingesteld worden op producten uit Canada en Mexico, omdat deze landen te weinig zouden doen om illegaliteit naar de VSA te stoppen. Daardoor wordt een bom gelegd onder de NAFTA, de North American Free Trade Area. Het heeft er veel van dat de importheffingen vooral politieke doelen dienen en om de machtsverhouding met vooral China te beïnvloeden. Feit is wel dat deze handelsoorlogen zeer nadelig zullen uitwerken voor de Wereldeconomie en efficiency verstoringen en inflatie zullen veroorzaken. De importheffingen gaan namelijk de optimale mondiale allocatie van productiefactoren negatief beïnvloeden en daardoor ook de economische groei.

Landen die niet direct betrokken zijn bij de handelsoorlogen kunnen ook zwaargeraakt worden. Zo wordt verwacht dat landen uit de Eurozone, die achterloopt bij China en de VSA voor wat betreft technologische innovaties zwaar geraakt zullen worden, mede door tegenmaatregelen (retaliatie) van China. Zo bijvoorbeeld kunnen Duitsland en Nederland die erg afhankelijk zijn van export hard getroffen worden. Dat verhoogt het risico van een mondiale recessie en stagflatie, een zeer lastige te bestrijden economisch fenomeen. De verwachtbare hoge inflatie als gevolg van toenemende economische inefficiënties door invoerheffingen gaat de Centrale Banken dwingen het monetaire beleid aan te scherpen. De FED in de VSA heeft al laten doorschemeren dat zij de versoepeling van het rentebeleid zal heroverwegen. Verwachtbaar is dat de rente in de VSA hoog zal blijven, wat aantrekkelijk is voor lokale en internationale beleggers, MAAR SLECHT IS VOOR SCHULDENLANDEN ALS SURINAME. De mondiale vraag naar Amerikaanse Dollars vertoont een opvallende groei waardoor de koers van de USD internationaal flink stijgt. Sommige analisten verwachten spoedig pariteit tussen de USD en de Euro. Dat gaat ook consequenties hebben op de koersen op de Surinaamse valutamarkt.

Overigens stijgt ook de Dow-Jones Index opvallend door een verwachte verbeterde vooruitzichten van het Amerikaanse bedrijfsleven. In Europa is een spiegelbeeld te zien van wat zich in de VSA afspeelt. Daar verslechteren juist de vooruitzichten en is er angst een nieuwe schuldcrisis, waarbij grotere landen dan Griekenland destijds betrokken zullen zijn. DE Europese Centrale Bank zal onder druk komen te staan om het monetaire beleid te versoepelen teneinde een recessie te voorkomen. Dit kan de neerwaartse druk op de Euro vergroten.

Er zijn ook grote mondiale problemen zorgen over het klimaatbeleid van Donald Trump. De verwachting is dat de VSA uit het klimaataccord van Parijs zullen treden met ernstige en negatieve gevolgen voor het klimaat en de klimaatfinanciering. Dat gaat ook ons land raken. Ook is verwachtbaar dat Trump de fossiele brandstofproductie flink gaat opvoeren. Ditz al devraagen aanbodverhoudingen op de oliemarkten beïnvloeden resulterende in een lage olieprijs. Dat is goed voor de Amerikaanse economie maar minder goed voor olieproducerende landen zoals nu ook Suriname. De lagere olieprijs in de toekomst kunnen invloed hebben op het rendement van olieproductie. Dat houdt in dat investeringen in de Surinaamse offshore olieindustrie daardoor beïnvloed kunnen worden. Zou dat de reden zijn van het recente vertrek van Exxon uit blok 52 uit ons onshore gebied?

Het moge duidelijk zijndat Trumponomics niet veel goeds inhoudt voor de Wereldgemeenschap. Op langere termijn bezien is da took niet in het belang van de VSA zelve, omdat de Amerikaanse consumenten geconfronteerd zullen worden met structureel hogere prijzen en inflatie door suboptimale allocatie van productiefactoren. Handelsoorlogen hebben altijd alleen maar verliezers opgeleverd. Deze oorlogen kunnen ook aanleiding zijn voor andere politieke spanningen en conflicten. En met een verzwakte Verenigde Naties zijn dat buitengewoon gevaarlijke ontwikkelingen. Déjà vu!



DE UNIEKE LEERERVARING

VOOR JOUW ORGANISATIE

DIRECT ONBEPERKT TOEGANG TOT
RUIM 700+ DIVERSE ONLINE
GECERTIFICEERDE CURSUSSEN.

1 leerplatform met trainingen rond leiderschap, management en teamwork, tot trainingen rond digitale vaardigheden, communicatie, verkoop, gezondheid en veel meer.



ONLINE CARIBBEAN
SKILLS ACADEMY

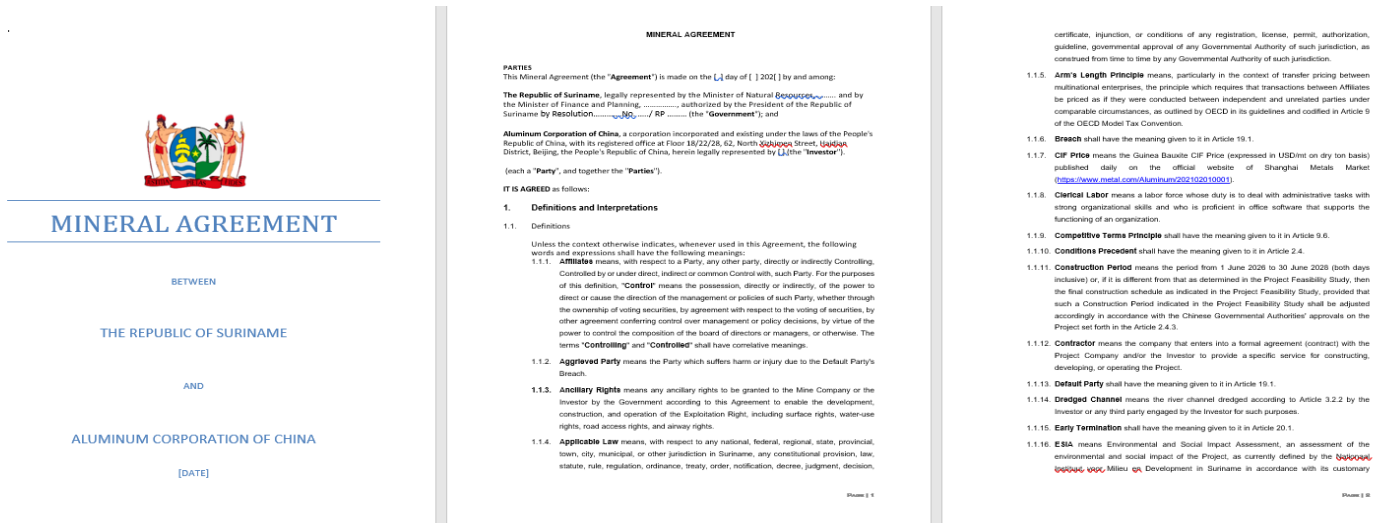
Ontdek OCSA www.ocsanv.com
of stuur een mail naar info@ocsanv.com
voor een gratis demo account



MINERAL AGREEMENT REPUBLIC OF SURINAME MET ALUMINIUM CORPORATION OF CHINA MOET IN DNA WORDEN AFGESCHOTEN

Twee uren voor het verschijnen van INZICHT # 56 heeft de VES de hand weten te leggen op de Mineral Agreement tussen de Republiek Suriname en de Aluminium Corporation of China. In de volgende editie van INZICHT komt de VES terug op deze overeenkomst. Feit is dat deze overeenkomst die binnenkort zal worden aangeboden aan DNA, gelijk in de prullenmand thuisheert.

Foei toch Regering Santokhi!



Belastingen:

De Regering geeft Chinalco vrijstellingen van belastingen waarop de Surinaamse ondernemers jaloers op mogen zijn. Is dit wat we willen als Surinaamse samenleving?

....*"The Investor and the Project Company will be exempt from corporate income tax ("Inkomstenbelasting") (including capital gains tax), VAT ("Belasting Toegevoegde Waarde"), reverse VAT, turnover tax ("Omzetbelasting"), property tax, withholding tax ("Bronbelasting") including amongst other dividend withholding tax ("Dividendbelasting"), stamp duty ("Zegelwet"), surface lease fee ("Oppervlakte Heffing"), lease tax ("Huurwaardebelasting") and all legislation, regulations and policy guidelines related to Suriname taxes, amongst others".....*

"Contractors and Sub-Contractors who are not Affiliates of the Project Company will be subject to all applicable taxes, royalties, duties, and fees common in Suriname, except for:

- *any applicable taxes, royalties, duties, and fees accrued in the Construction Period; and*
- *corporate income tax, if such Contractors and Sub-Contractors are not tax residents of Suriname (in which case, their Permanent Establishments in Suriname shall also be exempt from Suriname's corporate income tax)".*

Standpunt VES:

Nu dat Staatsolie de FID heeft getekend met TotalEnergies en volgens Staatsolie zij vanaf 2028 over een periode van 22 jaren gemiddeld jaarlijks USD 1 miljard zullen overdragen aan de Overheid op basis van 1 bron in Blok 58 is er absoluut geen noodzaak om in het West-Suriname Bakhuis gebied bauxiet te exploiteren zoals vastgelegd in de overeenkomst met Chinalco.

DE ROL VAN CAMBIO'S IN DE SURINAAMSE ECONOMIE

NADER BEZIEN

In tijden van heftige koersbewegingen op de vreemde valuta markt wordt vaak met een beschuldigende vinger gewezen naar de cambio's en hun mogelijke rol hierbij. Dat verwijt is slechts ten dele gegrond, want heftige koersbewegingen worden veelal veroorzaakt door een ontspoord fiscaal en accomoderend monetair beleid.

In zo'n situatie wordt een voedingsbodem gecreëerd voor een additionele, deels speculatieve vraag naar vreemde valuta, waarbij de koers stijgt en de marktmacht van de cambio's ook navenant toeneemt. Bij evenwichtige economische verhoudingen is de koers stabiel, de vreemde valutamarkt rustig en de marktmacht van de cambio's zeer beperkt.

Cambio's werden ruim 30 jaar geleden opgezet in Suriname op initiatief en met support van een NDP gelieerde Governor van de Centrale Bank van Suriname (CBvS). De gedachte was dat cambio's laagdrempeliger zijn dan banken en daardoor gemakkelijker de vreemde valuta's van de burgers zouden kunnen opkopen. Zodoende zou ook het aanbod van vreemde valuta op de markt kunnen stijgen en de wisselkoers rustig gehouden worden. Helaas is deze verwachting niet uitgekomen omdat het vraagstuk van wisselkoersinstabiliteit het gevolg is van slecht beheerste macro-economische vraag door het beleid van de monetaire autoriteiten. Daar ligt ook de oplossing van de wisselkoersproblematiek en met name de hoge volatiliteit. Dezer dagen horen we helaas ook een dergelijke redenering namelijk: dat er geen tekort is aan deviezen, maar deze worden vastgehouden door bepaalde partijen zoals exporteurs en speculanten.

Een aanbodzijde benadering in plaats van een vraagzijde aanpak, die de enige juiste is. Na de introductie van cambio's in Suriname vertoonde deze subsector een enorme groei. Naar verluidt zijn er momenteel ruim 30 cambio vergunningen versterkt en sommige cambio's hebben zelfs filialen opgericht. Twee hadden zelfs een vergunning om internationale transfers te verrichten. Het is niet bekend of deze inmiddels zijn ingetrokken. Cambio's zijn een bekend fenomeen op de vreemde valutamarkt. Zij komen in bijna alle landen voor. Zij hebben normaliter een zeer beperkte taakstelling namelijk het verrichten van kleine contante spot transacties op de forex markt. Zij bedienen veelal toeristen en burgers die kleine bedragen van vreemde valuta nodig hebben bijvoorbeeld als ze op buitenlandse vakantie gaan.

De cambio's in Suriname houden zich niet aan de beperkte taakstelling. Zij doen op grote schaal valuta transacties, vaker ook girale en voorzien in ruime mate het bedrijfsleven van vreemde valuta. Bekend is dat er transacties in grote bedragen verricht worden door cambio's, zonder dat zij de regels in acht nemen waaronder de banken wel onderhevig zijn. De cambio's hebben zich begeven op het terrein waar traditioneel het bankwezen actief is en concurreren zwaar met hen. Eigenlijk is er sprake van oneigenlijke concurrentie, welke verstorend werkt.



In onrustige tijden is hun relevantie en macht op de vreemde valuta markt veelal groter dan die van banken. Daardoor oefenen zij soms ongewenste prijsinvloed uit teneinde hun winsten te vergroten wat echter schadelijk is voor de samenleving. Een andere zaak vormen de lagere compliance standaarden van cambio's in vergelijking met het bankwezen met alle risico's van dien, ook van Suriname. De cambio's vallen weliswaar onder het bedrijfseconomisch toezicht van de CBvS, maar dat laat nog veel te wensen over. Diverse cambio's voldoen (nog) niet aan de vergunningsvoorwaarden van de CBvS.

Ordering is derhalve zeer gewenst. Het is wenselijk dat cambio's zich gaan richten op hun eigenlijke taakstelling namelijk het verrichten van spot transacties op de vreemde valuta markt. Dat moet beleidsmatig gestuurd worden. De marktmacht van de cambio's kan het beste teruggedrongen worden door een robuust fiscaal en monetair beleid, waardoor de wisselkoers stabiel wordt. Dan is de marktmacht van banken het grootst en die van de cambio's marginaal. Dat is ook het beste moment voor de ordering.

Er dient ook een verscherping plaats te vinden met betrekking dat eigenaren en aandeelhouders van cambio's en hun verbindingen met overige bedrijven. Cambio eigenaren moeten verboden worden om ook eigenaar dan wel aandeelhouders te zijn van andere bedrijven. Dit om het belang te concentreren op het het cambiobedrijf. Bijvoorbeeld cambio's met een koppeling aan groentenzaken of autohandelszaken of casino's moet vermeden worden.

Cambio's spelen een belangrijke rol op de vreemde valuta markt. In feite zijn zij hun rol ontgroeid en hebben ze op een grote schaal een macht opgebouwd, mede door jarenlang verkeerd begrotings- en monetairbeleid, vooral onder NDP regeringen. De autoriteiten moeten ook niet de neiging ontwikkelen om te samenspannen met een of meer grotere cambio's teneinde de wisselkoers te manipuleren om politieke redenen. Dat geeft geen duurzaam succes omdat marktkrachten veel sterker zijn. Cambio's kunnen erg nuttig en dienstbaar zijn aan de samenleving, mits ze zich houden aan hun taakstelling en effectief gesuperviseerd worden. Daar moet nu in alle spoed aan gewerkt worden.

GELDTRANSACTIEKANTOREN

Wisselkantoren (cambio's) worden samen met geldovermakingskantoren gerekend tot de geldtransactiekantoren. De afdeling Toezicht Banken, Toezicht Geldtransactiekantoren en Toezicht Kapitaalmarkt, met name de Sectie Wisselkantoren, is belast met het toezicht op de wisselkantoren en is tevens belast met het toezicht op de naleving van de Wet Toezicht Geldtransactiekantoren 2012 (S.B. 2012 no. 170, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2021 no. 53).

Bron:

<https://www.cbvs.sr/wetten-richtlijnen/directoraat-toezicht/geld-transactie-kantoren-richtlijnen>



INGEZONDEN

door: Stanley Esajas LLM

EEN BESCHOUWING VAN DOUANEKOERSEN IN SURINAME

Bij de import van goederen moet de import-waarde worden uitgedrukt in de soevereine munt waaraan de belastingverplichting wettelijk is gekoppeld. Dit is niet alleen het systeem in Suriname. Teneinde manipulatie of verstoring van de douanerechten via de koers te voorkomen is onder het WTO¹ verdrag een douanekoers vereist. Dit artikel bespreekt de achtergrond en het verloop van de douanekoers in Suriname onder de regimes van vaste, beheerste, en zwevende koersen.

I. Over nut en reden van douanekoersen

Artikel 9 van de Douane Waarde Overeenkomst (CVA)² onder het WTO verdragensysteem bepaalt dat voor de vertaling van buitenlandse valuta bij de bepaling van de douanewaarde de koers gebruikt moet worden van de “competente autoriteiten van het import land”. Die koers zal gedurende haar geldige periode zoveel mogelijk “de huidige waarde van de betreffende valuta in markt transacties” weergeven die gelden voor de soevereine munt van het importerend land. Suriname is een oorspronkelijk lid van het WTO verdrag van 1994.

Onder WTO verdragsverplichtingen moeten de competente Surinaamse autoriteiten een douanekoers publiceren die geldt voor import declaraties. Die douanekoers moet zo goed mogelijk de waarde weergeven van de marktkoers gedurende de geldigheidsduur van die douanekoers. Deze verdragsbepalingen bedoelen willekeur, discriminatie en protectionisme te voorkomen. Als een douane kantoor immers verschillende

De douanekoers moet dus voor een langere periode (bijvoorbeeld week, maand, of kwartaal) geldig zijn, maar mag niet te ver afwijken van de marktkoers op het moment van de import waardering (in Suriname is dat moment gebaseerd op het tijdstip van import). De douanekoers is een internationaal gecommitteerde uitvoeringsregel voor de uniformiteit, neutraliteit, en rechtszekerheid in de vaststelling van de douanewaarde³. Het is geen monetair, handelspolitiek, of budgettair instrument. Het moet ook niet zo beschouwd of besproken worden.

II. Douanekoersen in Surinaamse wetgeving

In Suriname worden tweewekelijks koersen gepubliceerd door de Centrale Bank van Suriname (CBvS). Die publicatie wordt door CBvS ook gedeeld met de douane autoriteiten en aldaar gebruikt als douanekoers voor de tweewekelijkse periode. In verschillende publicaties en wettelijke regelingen wordt verwezen naar de “door de CBvS vastgestelde douanekoers”. Verwijzingen naar de douanekoers worden in de uitvoeringspraktijk opgevat als een verwijzing naar die tweewekelijkse koerspublicatie van de CBvS.

De wetgever heeft zes maanden na de introductie van de SRD de “dollar quantum accijnstarieven” ingevoerd, om “accijnsbedragen [automatisch aan te passen] aan de inflatie”⁴

¹ Wereld Handels Organisatie

² De CVA bevat regels voor de vaststelling van de douanewaarde. Artikel 9 leest als volgt: “(1) Where the conversion of currency is necessary for the determination of the customs value, the rate of exchange to be used shall be that duly published by the competent authorities of the country of importation concerned and shall reflect as effectively as possible, in respect of the period covered by each such document of publication, the current value of such

currency in commercial transactions in terms of the currency of the country of importation.

(2) The conversion rate to be used shall be that in effect at the time of exportation or the time of importation, as provided by each Member.”

³ Preambule paragraaf 2,3 en 5

⁴ MvT wet wijziging alcohol accijns, 2 juni 2004, SB 2004 No 80, onderdeel B

en omdat de “Amerikaanse dollar waardevast is”⁵. Derhalve werden de tarieven van een viertal accijnzen gekoppeld aan de douanekoers van de USD⁶. Deze wetgeving bevat de enige wettelijke verwijzingen naar de term “douanekoers”; het veronderstelt dat zo een koers bestaat maar roept die koers niet in het leven.

De concept-douanewet die thans circuleert introduceert voor het eerst een “douanekoers” in douanewetgeving, echter zonder aanwijzingen voor haar vaststelling.

Artikel 17 van de Wet Tarieven Invoerrechten (WTI 1996) verwijst niet naar een “douanekoers” maar naar de “verkoopkoers” die door de CBvS is “vastgesteld” op “iedere tweede dinsdag”. Dit geldt in de uitvoeringspraktijk als de douanekoers. De wetgeving stamt uit een tijd dat de CBvS niet zo vaak wijzigingen aanbracht in de koers van de US dollar, maar wel in andere koersen. Dat regime kan getypeerd worden als een gekoppeld- tot beheerst wisselkoers regime waarbij de koers van de US dollar in bepaalde perioden vast is, en in andere perioden in zeer nauwe bandbreedte fluctueert. Persverslagen spreken van parallel koersen die veel hoger waren dan de noteringen van de CBvS. Het handelsvolume van de respectievelijke koersen is voor het grootste deel van die periode niet bekend of toegankelijk. Het is evenwel niet juist om aan te nemen dat een koers aanbod of notering van een cambio de markt koers weergeeft. De markt koers ligt tussen de CBvS koers en die parallel koersen.

III. Douanekoersen en hun relatie tot markt koersen

De analyse in dit artikel is gebaseerd op de koers van de US dollar zoals gerapporteerd in het tweewekelijks “uitgebreid

⁵ MvT wet wijziging bieraccijns, SB 2005 no 40, onderdeel D; MvT wet wijziging Alcoholvrij Accijns, SB 2006 No 27, onderdeel C; MvT wet wijziging Tabaksaccijns, SB 2006 No 79, onderdeel D.

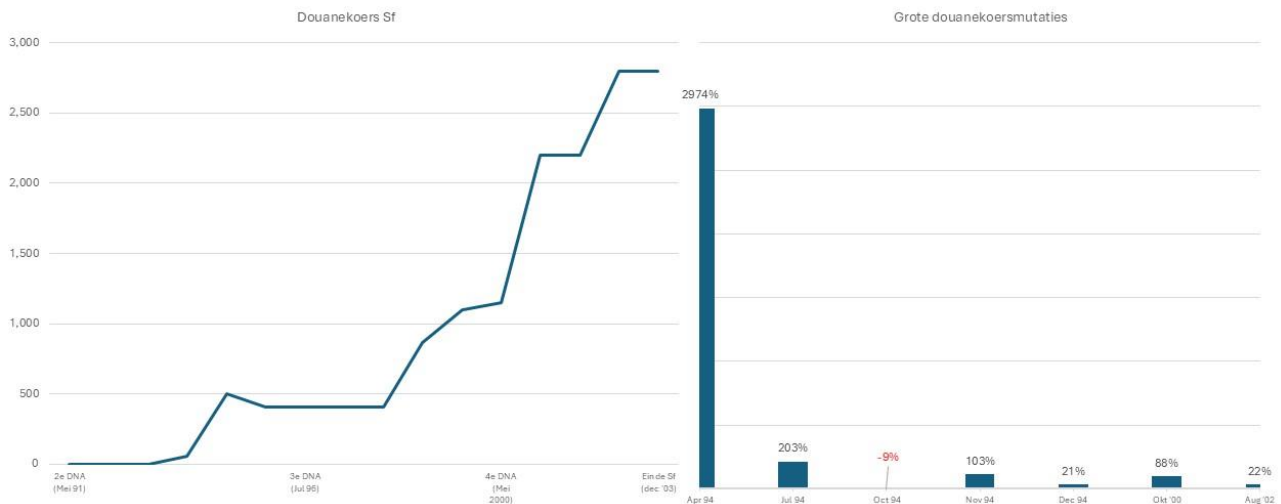
⁶ Deze ernstige constitutionele dwaling verraadt de verwachting dat de SRD niet waardevast zou zijn. Dat is binnen 15 jaren ook zo gebleken, met schadelijke gevolgen voor de binnenlandse productie van accijnsgoederen. De problematiek van dollar quantum accijnstarieven wordt in een andere publicatie belicht.

wisselkoersen overzicht verkoopkoersen SRD”(vanaf 2017) en de “douanekoersen” (tot 2016) op de CBvS website. Douanekoersen van de periode vóór 2019 zijn verkregen uit mijn persoonlijk archief. Markt koersen zijn verkregen van de CBvS “dagelijkse wisselkoersnoteringen” en “gemiddelde maandkoersen” voor verkoop van wissels, vorderingen en bankpapier. In deze analyse zijn “dagkoersen” gedefinieerd als de gemiddelde verkoopkoersen van de noteringen van die dag.

III.1 De gulden periode (1994-2003)

De douanekoers bedroeg per 25 mei 1991 (aanvang 2e DNA) nog Sf1.80 per USD. Het is geëindigd op een koers van Sf2,800 per 31 december 2003⁷. Het verloop in die perioden is als volgt weergegeven:

Figuur 1: Douanekoersen en mutaties tot 2004



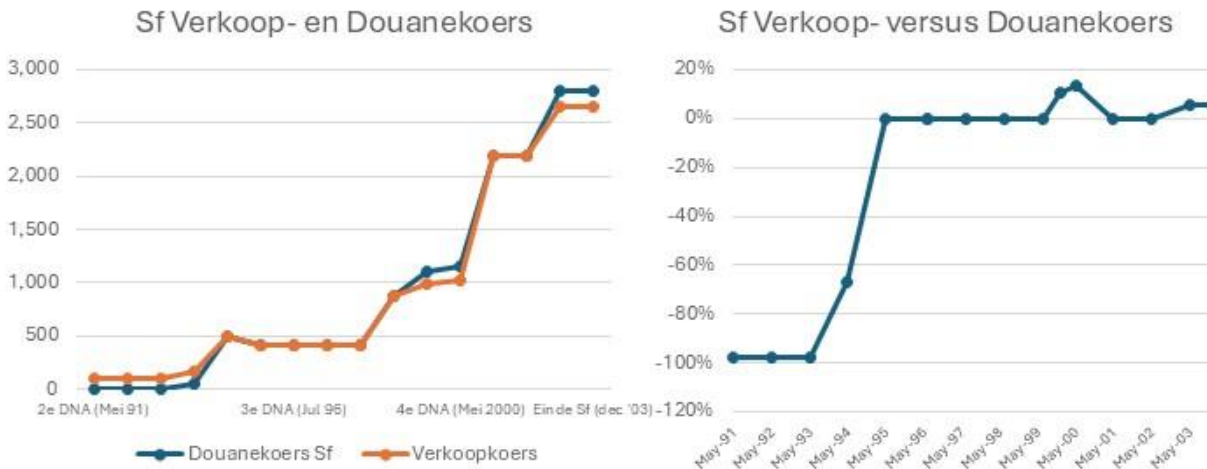
De totale depreciatie in de periode vanaf 1994 is meer dan 155 duizend procent maar in al die jaren zijn er nauwelijks 20 significante mutaties geweest⁸. De verhouding tot markt koersen wordt beoordeeld aan de hand van de verkoopkoersen⁹.

⁷ De SRD is per 1 januari 2004 ingevoerd met een pariteit voor bankbiljetten van Srd1.00 per Sf1,000.

⁸ Mutaties boven 5% of onder -5% worden in deze studie als significant aangemerkt.

⁹ De douanewaarde betreft de import van goederen hetgeen een verkoop van valuta door financiële instellingen vergt. De WTI 1996 verwijst ook naar de “verkoopkoers”. Ik heb daarom de markt koersen voor deze evaluatie gebaseerd op het gemiddelde van de verkoopkoersen voor girale en chartale transacties.

Figuur 2: Douanekoers en verkoopkoers 1994-2004



De douanekoers was bijna 100% lager dan de gemiddelde verkoopkoers in 1994. Dit werd gelijk getrokken in 1995. Het heeft daarna gefluctueerd tussen 0% en 15% boven de verkoopkoers. De mutaties van deze vaste koers geven enig inzicht in de trend van de commerciële koersen. De afwezigheid van een consistent register van commerciële koersen en hun handelsvolume maakt de beschouwing van het verschil tussen douanekoers en commerciële koers in deze periode problematisch.

werd derhalve SRD2.80 per US dollar vanaf 1 januari 2004¹¹. Die koers is een jaar later verlaagd naar SRD2.75 en verhoogd naar SRD2.78 per October 2005. Vanaf februari 2005 was de gepubliceerde douanekoers weer gelijk aan de vastgestelde verkoopwaarde van de SRD per US dollar.

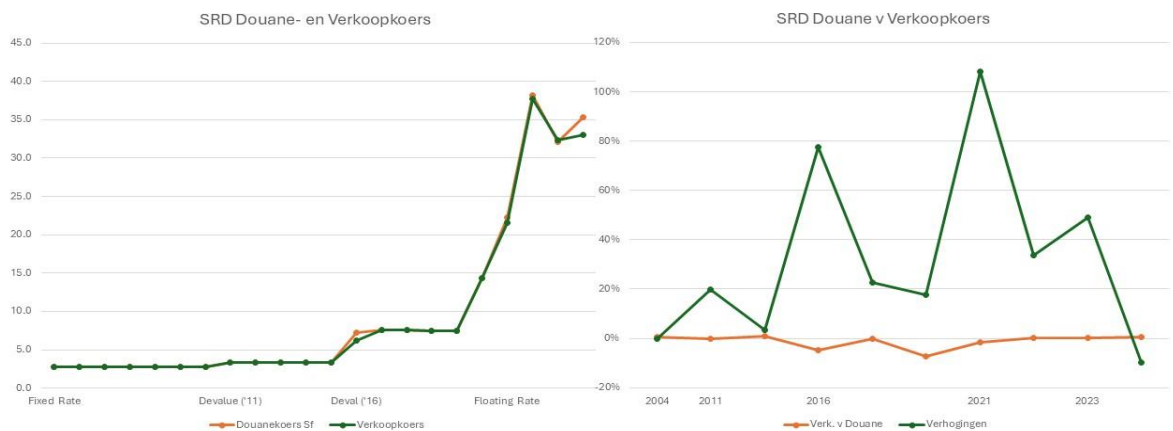
III.2 De dollar periode (2004-2024)

III.2.1 Een nieuwe munt met gekoppelde koers

De circulatie van de gulden werd per 1 januari 2004 beëindigd omdat "het vertrouwen in de [nationale] munt als rekeneenheid, als betaalmiddel en als spaarmiddel een gevestigde vertrouwen [moet] zijn ... dat voldoende bestand is tegen schokken"¹⁰. Bij wet werd de vaste omrekeningsverhouding van de gulden op de nieuwe Surinaamse dollar vastgelegd op SRD1.00 = Sf1,000.00 per 1 januari 2004. De douanekoers was per 31 december 2003 op Sf2,800 vastgesteld en

De relatie van die officiële verkoopkoers met de koers en het volume gebruikt bij commerciële transacties is evenwel niet geregistreerd. De mutaties van deze vaste koers geven enig inzicht in de trend van de koers gebruikt voor commerciële transacties.

Figuur 3: Douanekoersen en verkoopkoersen SRD per USD 2004-2024



¹⁰ MvT wet vernoeming en herleiding van Guldenbedragen tot Dollarbedragen, 31 oktober 2003, SB 2003 no.89

¹¹ Artikel 1, wet vernoeming en herleiding van Guldenbedragen tot Dollarbedragen, 31 oktober 2003, SB 2003 no.89

De koers was vrij stabiel tot 2011. Afgezien van enige schommelingen in 2016 en 2020 was de douanekoers gelijk aan de officiële verkoopkoers. Verschillen van 5% en 7% ontstaan in de jaren 2016 en 2020. Afgezien daarvan ging de douanekoers tijdig mee met de verkoopkoers en devaluaties van 2011 - 2020.

III.2.2 Van gekoppelde koers naar zwevende koers

In de periode 2020-2021 is overgestapt naar een flexibel wisselkoers regime. De gemiddelde maandkoers gerapporteerd op de website van de CBvS representeert sinds 2021¹² de waarde en het volume van commerciële transacties. Het WTO systeem laat toe dat (1) een vaste koers gebruikt wordt voor een langere tijd, of (2) om terug te vallen op een dagkoers. In verschillende douanegebieden wordt een vaste koers gehanteerd voor een bepaalde periode (meestal een maand) terwijl bij ernstige afwijkingen (5%) terug wordt gevallen op de dagkoers.^{13 14 15 16}

IV. Douanekoers en dagkoers verschillen

Verschillen tussen douane- en dagkoersen zijn goed meetbaar sinds 2021, dankzij verbeteringen in het beheer van de valutamarkt die de CBvS heeft aangebracht. Een effect van douanekoers op winkelprijzen volgt alleen uit de verschillen tussen douanekoersen en marktkoersen. Het effect is het verschil als percentage van de finale importheffingen. Import BTW is voor de handel een voorheffing en blijft daarom buiten beschouwing. Het prijseffect is de ratio van het koersverschil als percentage van de finale importheffingen. Dat wordt toegepast op de import prijzen, die ook een fractie lager zijn dan winkelprijzen. Bijgaand overzicht illustreert de verschillen tussen douanekoers en dagkoers en hun import-prijseffecten in de periode 2021-2024.

Tabel 1 Kosteneffect waarderingsverschil douanekoers versus dagkoers

De tabel toont de verschillen tussen de douanekoers en de dagkoers binnen 1 standaarddeviatie van het gemiddelde verschil. Verschillen zijn het hoogst in 2021 en 2024. Bij een finaal import tarief van 40% heeft dit een prijs effect van een verlaging van 3% tot een verhoging van 1.9%. De range wordt beheerst door volatiliteit in de wisselkoers zelf. Een dieper inzicht wordt verschaft bij het kwartaal overzicht in Figuur 4 hieronder. De huidige douanekoers methode is gebaseerd op één dagkoers per twee weken. Dat is enigszins speculatief. Bij zoveel volatiliteit is wellicht een andere methodiek nodig voor de douanekoers die niet zo gevoelig is voor de dagkoers van iedere tweede dinsdag. Ik evalueer in deze studie een wekelijkse douanekoers gebaseerd op de gemiddelde koers van de voorgaande week. De dagkoersverschillen van beide methoden zijn als volgt.

	2024		2023		2022		2021	
	Van -7.4%	Tot 4.8%	Van -3.6%	Tot 2.9%	Van -2.6%	Tot 5.4%	Van -10.8%	Tot 35.6%
Import Heffingen (excl BTW): 10%	-0.7%	0.5%	-0.4%	0.3%	-0.3%	0.5%	-1.1%	3.6%
Import Heffingen (excl BTW): 20%	-1.5%	1.0%	-0.7%	0.6%	-0.5%	1.1%	-2.2%	7.1%
Import Heffingen (excl BTW): 30%	-2.2%	1.4%	-1.1%	0.9%	-0.8%	1.6%	-3.2%	10.7%
Import Heffingen (excl BTW): 40%	-3.0%	1.9%	-1.4%	1.2%	-1.1%	2.2%	-4.3%	14.3%

¹² Sinds juni 2021 rapporteert CBvS het gewogen gemiddelde van door marktparticipanten gerapporteerde transacties
¹³ Zie artikel 53 UDW en artikel 48 EC reg 2015/2447 aangaande de eurokoers voor EU lidstaten buiten de eurozone. De Europese Centrale Bank koers van de laatste dag voorafgaand aan de maand wordt gebruikt en bij afwijkingen van 5% tegen het midden van de maand wordt de koers vanaf het midden van de maand aangepast.
¹⁴ Zie artikel 18(4)(d) van de Cross Border Trade Act 2018 en Implementatie Notitie in het Verenigd Koninkrijk die specificeert dat indien de commerciële

koers meer dan 5% afwijkt van de maandelijkse douanekoers, een afwijkende koers voor de volgende week zal worden gepubliceerd.
¹⁵ Zie 19 CFR 159, waaronder de US CBP thans wekelijkse koersen publiceert. In het verleden werden kwartaal-koersen gepubliceerd met een bepaling dat de douane de koers op de dag van de export mag gebruiken indien het meer dan 5% afwijkt van de douanekoers (zie Johnson & Bade, Expot Import, Amacom 2010, p 270).
¹⁶ De belastingautoriteit in Guyana publiceert maandelijkse douanekoersen. De Bank of Jamaica publiceert dagelijkse douanekoersen. De Douane in Trinidad publiceert tweewekelijks douanekoersen.

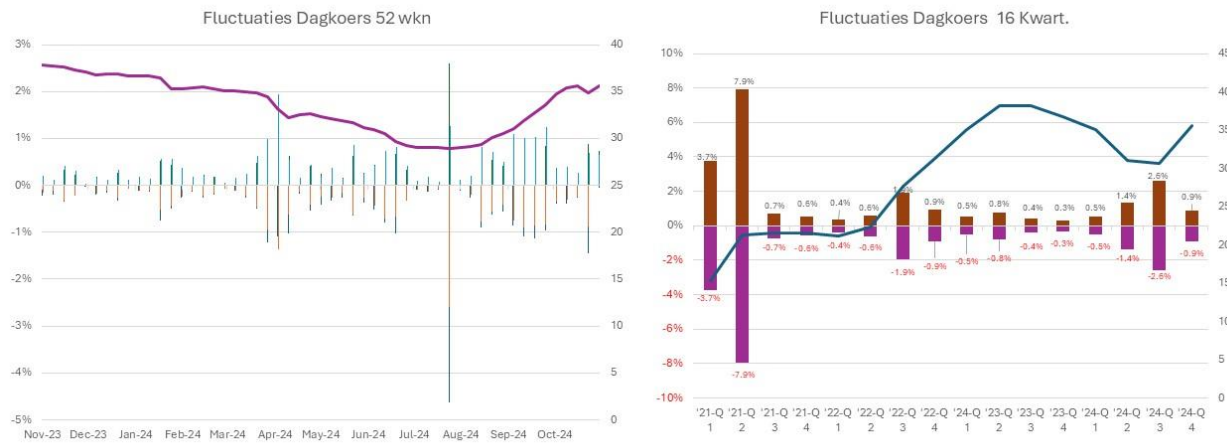
Tabel 2: Verschillen met dagkoers: douanekoers en wekelijks alternatief

	Douanekoers			Wekelijkse Douanekoers			Observaties
	-1 Stdv	+1 Stdv	Range	-1 Stdv	+1 Stdv	Range	
2021	-10.8%	35.6%	46 Pts	-2.5%	20.3%	23 Pts	247
2022	-2.6%	5.4%	8 Pts	-2.4%	6.6%	9 Pts	247
2023	-3.6%	2.9%	6 Pts	-1.9%	2.8%	5 Pts	246
2024	-7.4%	4.8%	12 Pts	-6.0%	3.9%	10 Pts	226

In drie van de vier jaren vertoont de wekelijkse methode een smallere range van verschillen dan de huidige douanekoers methode. Een nauwkeuriger beschouwing van deze vergelijking is geïllustreerd in Figuur 5 hieronder.

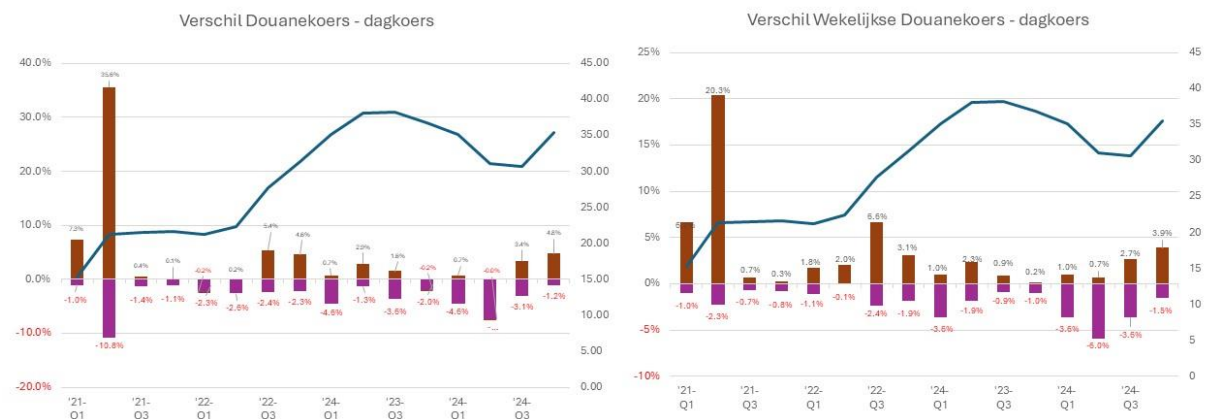
Instructief voor het begrip van alternatieven is de volatiliteit van de wisselkoers zelf. Het volgend overzicht illustreert verschillen van de dagkoers met de gemiddelde koers van dezelfde week.

Figuur 4: Koersfluctuaties per week (dagkoers verschil wekelijks gemiddelde)



Deze figuur illustreert dat de dagkoers binnen een week doorgaans met minder dan 1% fluctueert, met enkele notabele uitzonderingen. Fluctuaties schijnen ook toe te nemen sinds augustus van dit jaar.

Figuur 5: Verschillen met dagkoers: douanekoers en wekelijks alternatief



Het alternatief van een wekelijkse douanekoers gebaseerd op het gemiddelde van de vorige week levert in 14 van de 16 kwartalen een kleiner verschil op met de dagkoers (88%). Dat lijkt overtuigend. Uit analyse van de data op wekelijkse basis (niet hier opgenomen) blijkt dat een wekelijkse douanekoers in 107 van de 194 weken een kleiner verschil met de dagkoers oplevert (55%). Dat lijkt minder overtuigend.

Indien de wetgever geen maatregelen treft voor afwijkingen van de dagkoers is het wel aan te bevelen om over te stappen naar Het alternatief van een wekelijkse douanekoers gebaseerd op het gemiddelde van de vorige week levert in 14 van de 16 kwartalen een kleiner verschil op met de dagkoers (88%). Dat lijkt overtuigend. Uit analyse van de data op wekelijkse basis (niet hier opgenomen) blijkt dat een wekelijkse douanekoers in een dagelijkse of wekelijkse douanekoers. Praktische overwegingen aangaande de constitutioneel verwerpelijke dollar quantum accijnstarieven dienen daarbij geen rol te spelen.

V. Afronding

De douanekoers is geen budgettair, monetair of handelspolitiek instrument. Het bepaalt geen marktkoersen of marktprijzen. De invloed van de douanekoers op winkelprijzen is doorgaans minimaal, aangezien het slechts wordt toegepast op de invoerheffingen (afgezien van de problematiek rond de dollar quantum accijnzen). De import BTW blijft buiten beschouwing omdat het verrekenbaar is. Die invoer heffingen zouden worden afgerekend tegen de dagkoers als ze niet werden afgerekend tegen de douanekoers. De koersverschillen zijn doorgaans klein, maar er zijn perioden van hevige marktfluctuaties waar ze significant worden.

Het is niet nodig of ideaal dat douanekoersen door of bij de CBvS worden gepubliceerd. Douanekoersen hebben niets te maken met de functie van de CBvS, en gelet op de inflatiecultuur in Suriname is het niet nuttig om de presentatie van deze koersen aan de CBvS te verbinden. De koersen kunnen op een website van de Douane worden gepubliceerd, desnoods met interne medewerking van de CBvS. Zo een website is overigens ook nodig voor publicatie van andere essentiële uitvoeringsaanwijzingen en informatie. Het is wel van belang dat de wet duidelijk aangeeft hoe de douanekoers wordt vastgesteld en waar het moet worden gepubliceerd. De huidige (concept) wetgeving toont de neiging om de CBvS tot een competente autoriteit in de zin van het WTO verdragen systeem aan te merken, en dat is niet erg handig.

Auteur: Stanley A Esajas



Stanley Esajas is een Fiscalist met een doctoraal Fiscaal Recht van de Universiteit van Amsterdam en een Postgraduate Diploma English Law, van de College of Law in London. Hij heeft 30 jaren ervaring als belastingconsultant en als Sr Director Transfer Pricing & Cross Border Taxation in de medische industrie.

.....Nawoord van de redactie

Met nog minder dan 6 maanden te gaan zijn er algemene, vrije en geheime verkiezingen voor een nieuwe samenstelling van DNA en uiteindelijk een nieuwe Regering. Het getuigt van goed fatsoen als de vertrekkende Regering binnen zo een korte tijd geen nieuwe structuren opzet binnen het staatsapparaat die gemoeid gaan met een toename van de uitgaven. Het benoemen van twee onder-ministers en het instellen van voorzieningen rondom de twee onder-ministers geeft aan dat de coalitie het niet zo nauw neemt met hetgeen ze zei voor haar aantreden.

Op de valreep ambtenaren in dienst

De historie van Suriname heeft uitgewezen dat voorafgaand aan de verkiezingen elke Regering mensen in dienst neemt, merendeels die behoren tot de politieke partijen die zitting hebben in die Regering. Met deze daad worden volgers en belanghebbenden van die politieke partijen beloofd. De mensen die werken in verkiezingstijd en nog niet in overheidsdienst zijn, krijgen zo een baan bij de Overheid, waarbij ze vaak niet aan het werk (hoeven te) verschijnen. Zelfs ondernemers actief in het MKB en zelfstandigen krijgen een overheidsbaan, vaak op AO-basis. Zo erg dat Regeringen in het verleden duizenden mensen op AO-basis in dienst hadden genomen.

De nieuwe Regering die na de verkiezingen aantreedt raakt geconfronteerd met politiek-benoemde ambtenaren die voor en na de verkiezingen zijn aangetrokken en weten zich geen raad met hun. Gebrek aan werkplekken en werk maakt dat deze zichtbaar worden.

Wurgcontracten

Een ander fenomeen dat zich afspeelt enkele maanden voorafgaand aan de verkiezingen of in de periode na de verkiezingen en de overdracht van de macht aan de nieuwe Regering is dat politici, Regeringslieden, directie en RvCs van Staatsbedrijven wurgcontracten sluiten met royale voorzieningen voor zichzelf en hun “friends and family” relaties. De ellende is dat de nieuwe Regering hiermee moeilijk uit de voeten kan, terwijl de samenleving wordt opgezadeld met oneigenlijke kosten, waarbij er situaties zijn dat mensen thuis worden gezet met een salaris van soms wel duizenden US dollars met eventueel gebruikmaking van andere voorzieningen zoals een dienstauto. Verder worden ook panden gehuurd voor overheidsdiensten tegen onredelijk hoge bedragen.

Autoriteiten behorende tot de Regering Santokhi hadden vaker geklaagd wat hun is overkomen na de machtsovername in juli 2020. Nu heeft deze Regering de kans om het anders te doen en afstand te nemen van het oneigenlijk ge-/misbruik van het Overheidsapparaat.

Regering Santokhi doe het anders: sluit een convenant met de samenleving

De Regering Santokhi kan het anders doen dan voorgaande Regeringen en kan een convenant sluiten met de samenleving dat ze voorafgaand aan de verkiezingen van 25 mei 2025 en de periode na de verkiezingen tot het aantreden van de nieuwe Regering geen nieuwe ambtenaren in dienst nemen, ook niet op AO basis. Verder, het nalaten van wurgcontracten en huur van panden en auto's tegen abnormale hoge bedragen. Verder geen Overheidseigendommen zich toe-eigenen, zoals laptops, camera's, auto's, etc...

We kijken uit naar het convenant van de Regering met de samenleving!

INZICHT # 57 verschijnt in de laatste week van December 2024